

Comparison of Content Aspect in Word Definition Skill in Hearing-Impaired and Normal-Hearing Children between 4.5 and 7.5 Years Old

Farokhi F¹, Darouie A², Hosseinzadeh S³

Abstract

Purpose: Word definition skill is one of the sophisticated language skills with linguistic and meta-linguistic knowledge play important role. Hearing impairment in children leads to delays in receptive and expressive language learning. This study aims to investigate and compare the growth of the content aspect of the word definition skill for hearing-impaired and normal-hearing children between 4.5 and 7.5 years old.

Methods: This study had a descriptive-analytic cross-sectional method. Statistical population included 37 hearing-impaired (by hearing aid and cochlear implant) and 37 normal-hearing children from 4.5 to 7.5 years old in Karaj. In both groups, there were 10 children from 4.5 to 5.5 years old, 12 children from 5.5 to 6.5 years old, and 15 children from 6.5 to 7.5 years old. The studied groups included 15 hearing-impaired girls and 22 hearing-impaired boys. Our test was the word-defining skill test that had made by Mehri Mohammadi for the first to third grade elementary school children, and then the validity of this test was confirmed by Maryam Malekian for the 4.5 to 7.5 age group. The data were analyzed using t-test statistics in SPSS software (version 22).

Results: The results revealed that the performance of hearing-impaired children in the content aspect had a significant difference with normal-hearing children ($p = 0.007$) and normal-hearing children showed better performance than hearing-impaired children.

Conclusion: According to the results, there is a delay in content aspect of the word-definition skill as the other language skills in hearing-impaired children and then training and rehabilitation are needed.

Keywords: Hearing impairment, Word definition skill, Content aspect

Received: 2018.09.23 Accepted: 2019.09.01

بررسی جنبه‌ی محتوایی مهارت تعریف واژه در کودکان ۴/۵-۷/۵ ساله کم شنوا

فروغ الزمان فرخی^۱، اکبر دارویی^۲، سمانه حسین زاده^۳

هدف: مهارت تعریف واژه یکی از مهارت های پیچیده زبان است که دانش زبانی و فرازبانی نقش موثری در آن دارند. آسیب شنوایی در کودکان، موجب تاخیر در فراگیری زبان درکی و بیانی می شود. این پژوهش با هدف بررسی و مقایسه رشد جنبه محتوایی تعریف واژه در کودکان کم شنوا و طبیعی در سنین ۴/۵-۷/۵ ساله انجام شد.

روش بررسی: این پژوهش از نوع توصیفی - تحلیلی به روش مقطعی مقایسه ای بود و جامعه ی آماری این مطالعه شامل ۳۷ کودک کم شنوا (با سمعک و کاشت حلزون) و ۳۷ کودک بدون آسیب شنوایی ۴/۵ تا ۷/۵ سال در شهر کرج می باشد. در هر دو گروه ۱۰ کودک در سن ۴/۵-۵/۵، ۱۲ کودک در سن ۵/۵-۶/۵ و ۱۵ کودک در سن ۶/۵-۷/۵ سال می باشند. در هر دو گروه مورد بررسی ۱۵ دختر کم شنوا و ۲۲ پسر کم شنوا هستند. آزمایه مورد استفاده آزمون مهارت تعریف واژه می باشد، که در سال ۱۳۹۰ توسط مهری محمدی برای سنین اول تا سوم ابتدایی ساخته شد و سپس مریم ملکیان در سال ۱۳۹۳ پایایی این آزمون را برای گروه سنی ۴/۵-۷/۵ سال تایید کرد. جهت تحلیل نتایج، از آزمون تی در نسخه ی SPSS ۲۲ استفاده شده است.

یافته ها: نتایج نشان داد که عملکرد کودکان کم شنوا در جنبه ی محتوایی، تفاوت معناداری با کودکان طبیعی دارد ($p=0/007$)؛ به طوری که کودکان طبیعی عملکرد بهتری را نسبت به کودکان کم شنوا از خود نشان داده اند.

نتیجه گیری: با توجه به نتایج کسب شده، می توان نتیجه گرفت که مهارت تعریف واژه نیز همانند سایر مهارت های زبانی در کودکان کم شنوا دارای تاخیر بوده و نیازمند آموزش و توانبخشی می باشد.

کلمات کلیدی: آسیب شنوایی، مهارت تعریف واژه، جنبه محتوایی

ORCID: 0000-0003-2137-2228

نویسنده مسئول: اکبر دارویی، adarouie@hotmail.com

آدرس: تهران، ولنجک، بلوار دانشجو، بن بست کودکیار، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، گروه گفتاردرمانی

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد گفتاردرمانی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی تهران، تهران، ایران

۲- استادیار گروه گفتاردرمانی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی تهران، تهران، ایران

۳- استادیار گروه آمار زیستی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی تهران، تهران، ایران

مقدمه

با آن بتوان به بررسی و مطالعه ی دقیق جنبه ی محتوایی و ساختاری بیان کودک در ارائه ی تعریف از واژگان پرداخت. مهارت تعریف واژه یکی از مهارت های پیچیده زبان است که دانش زبانی و فرازبانی نقش موثری در آن دارند (۳). همان طور که ذکر گردید، با بررسی این مهارت می توان به میزان رشد ذهنی و زبانی کودک تا حد زیادی پی برد. در مورد مهارت تعریف واژه نظرات متعددی ارائه شده است. یکی از اساسی ترین تحقیقات انجام گرفته در زمینه ی مهارت تعریف واژه مربوط به Marinellie S و Johnson J (۴) می باشد، که از نقطه نظر این پژوهشگران، مهارت تعریف واژه، مهارتی است که فرد با استفاده از آن میزان رشد خزانه ی واژگانی و مهارت خویش را در کاربرد واژگان در راستای اهداف زبانی نشان خواهد داد (۴).

در مطالعه مهارت تعریف واژه، به دو نکته ی اساسی در بررسی سطح رشد زبانی کودک پرداخته می شود؛ اول بخش محتوای تعریف واژه و دوم بخش ساختاری مهارت تعریف واژه. اولین بخش که بخش محتوایی می باشد، میزان استفاده ی کودک از جنبه معنانشناسی زبان در تعاریف خود، که وابسته به خزانه ی واژگان وی می باشد را نشان می دهد. همچنین این بخش از مهارت تعریف واژه ی کودک، میزان مهارت حافظه ی وی در کلمه یابی از خزانه ی واژگانی و همچنین دقت و مهارت در روشن کردن کلمات صحیح و خاموش نمودن کلمات مرتبط اما نادرست در ارائه ی تعریف از یک واژه را مشخص می نماید (۴). در بررسی بخش محتوایی مهارت تعریف واژه در کودکان، از

آسیب شنوایی در کودکان، موجب تاخیر در فراگیری زبان درکی و بیانی می گردد و در صورتی که این آسیب در سنین ابتدایی زندگی کودک به خصوص در سنین حساس زبانی رخ دهد، صدمات زیادی را به پیکره ی رشد زبان درکی و بیانی کودک وارد خواهد آورد. با وجود تفاوت های بسیار زیادی که میان کودکان کم شنوا وجود دارد، این تاخیر در همه ی زیرشاخه های زبان و به صورت ویژه در ساختار بندی اجزای زبان و نیز فراگیری واژگان و معنا به صورت گسترده مشاهده می گردد (۱).

ضرورت مداخله ی زودهنگام در کودکان دارای آسیب شنوایی از اولین راهکارهای درمانی و توانبخشی در این کودکان می باشد، که باید توجه کافی به آن را مبذول داشت (۱). چرا که در صورت انجام به موقع مداخلات درمانی و توانبخشی، می توان روند یادگیری و پیشرفت را تسریع نمود و در زمان و هزینه ها صرفه جویی لازم را به انجام رساند. در حیطه آموزش و توانبخشی کودکان کم شنوا، تردیدی وجود ندارد که هیچ چیز به اندازه شناسایی و مداخله زودهنگام در پیشبرد برنامه توانبخشی شنیداری و کسب نتایج موفقیت آمیز، مؤثر نمی باشد (۲).

یکی از راه های مطالعه و بررسی زیرشاخه های زبانی در کودکان دارای اختلالات زبانی و در نتیجه کودکان کم شنوا، بررسی نحوه ی سازماندهی مفاهیم در واژگان ذهنی و نیز چگونگی رشد معنای کلمه، از طریق تکلیف تعریف واژه می باشد. بررسی مهارت تعریف واژه، یعنی مطالعه ای که

³ Memory

¹ Semantic

² Treasury of Vocabulary

واژه پردازند (۸).

زبان آموزی یکی از مهارت هایی است که باید در سال- های اولیه زندگی کسب شود. بدین ترتیب زبان کودک به تدریج تحول می یابد و در هر مرحله، واژه ها و ساخت های تازه ای به دانش او اضافه می گردد (۹). حس شنوایی نیز مهم ترین پایه و اساس برای اکتساب طبیعی زبان است و کم شنوایی از عواملی است که مانع رشد طبیعی زبان می شود و این در حالی است که کم شنوایی حتی زمانی که محدود به یک گوش باشد، برای ارتباط و یادگیری معلولیت به حساب می آید (۱۰).

حوزه معناشناسی زبان دارای جنبه های مختلفی است. یکی از این جنبه ها، جنبه ی طبقه بندی است. در بررسی رابطه ی کم شنوایی با جنبه ی طبقه بندی، مطالعات مختلفی صورت گرفته و نتایج مختلفی نیز بدست آمده است. در نتایج این تحقیقات ذکر گردیده است که کودکان کم شنوا در طبقه بندی معنایی واژگان همانند کودکان هنجار عمل می کنند، اما عملکرد آنان با افزایش میزان افت شنوایی، کاهش می یابد که این موضوع نشان دهنده تأثیر درون داده ای کمی و کیفی شنوایی می باشد (۱۱). در حقیقت شکل دهی طبقه بندی در کودکان، در سازماندهی و تعمیم دانش، استنتاج کردن و به یاد آوری آن چه یاد گرفته شده، کمک می کند (۱۲).

یکی دیگر از مسائلی که کودکان کم شنوا در زمان تحصیل به خصوص در بدو ورود به مدرسه و پس از آن تجربه می نمایند، وجود مشکلات خواندن و نوشتن و در پی آن مشکلات اعتماد به نفس و سرخوردگی می باشد. در تحقیقات قبلی صورت گرفته این نتیجه بدست آمده است که دانش آموزانی که در خواندن بهتر عمل می کنند، تعاریف دقیق تری را در تعریف واژگان ارائه می دهند (۱۳). در این پژوهش، محقق درصدد آن است که به بررسی و مقایسه ی جنبه ی محتوایی مهارت تعریف واژه در کودکان کم شنوا و طبیعی در سنین مختلف پردازد و به این سوال پاسخ دهد که آیا امتیاز جنبه ی محتوایی تعاریف واژگان در کودکان کم شنوای سنین ۴/۵-۷/۵ ساله با کودکان طبیعی متفاوت است؟

همان گونه که ذکر شد، کودکان کم شنوا در همه ی زیرشاخه های زبان درکی و بیانی دچار مشکل می باشند؛ بنابراین پیش بینی وجود مشکل و تاخیر در کسب مهارت تعریف واژه در این کودکان قابل پیش بینی می باشد. با

سنجش زیر بخش های تعریف شده در این مهارت استفاده می گردد، که این بخش ها شامل: پاسخ های خطا، عملکردی، عینی، تداعی، تشبیهی، مقوله کلی، مقوله اختصاصی، مترادف، ترکیبی نوع اول و ترکیبی نوع دوم می باشد. روند رشد مهارت تعریف واژه به گونه ای است که از تعاریفی در سطوح عینی، عملی و کاربردی آغاز شده و همزمان با افزایش سن این تعاریف به سمت تعاریف انتزاعی، سازمان یافته و کلی شده پیش خواهد رفت (۴).

بنابراین بررسی و ارزیابی جنبه ی محتوایی مهارت تعریف واژه در کودکان کم شنوای قبل از سن مدرسه و یا حتی پس از آن لازم و ضروری است و به ما در شناخت ابعاد و جنبه های مختلف زبانی این کودکان و پیدا کردن مختصات دقیق مشکلات کمک شایانی خواهد نمود. همچنین در تمرکز بر اصلاح و رفع نقایص موجود درمانگر را یاری می نماید؛ اما در بخش ساختاری مهارت تعریف واژه، به چگونگی بیان و ارائه ی توضیح یک واژه، در جهت اهداف فرد برای تعریف آن کلمه توجه می گردد.

یکی از پیامدهای کم شنوایی در کودکان، وجود نقائص در حوزه حافظه فعال کلامی، یادگیری و پردازش زبان خواهد بود که در نتیجه ی آن کودک قادر به رشد و توسعه خزانة واژگان و درک و بیان تمایزات معنایی واژگان با معانی نزدیک، نمی باشند (۵). متأسفانه در صورت آسیب شنوایی کودک، تمام جنبه های زندگی فرد به ویژه مهارت- های ارتباطی و زبانی وی تحت تاثیر خواهد بود. کم شنوایی در سنین قبل از زبان آموزی، اثرات متفاوتی بر میزان درک، گفتار و زبان افراد و عملکردهای آنان دارد (۶). در میان حوزه های مختلف زبانی، مقوله معناشناختی همچون سایر مهارت های زبانی تحت تاثیر سلامت شنوایی است. اختلاف بین گروه های مختلف دانش آموز کم شنوا بیانگر این موضوع است که غنی بودن محیط آموزشی از محرک های کلامی و تعامل با کودکان عادی بر رشد جنبه معناشناسی زبان در دانش آموزان کم شنوا تاثیرگذار است (۷).

توضیح مختصر هر نوع تعریف در جدول ۱ بیان شده است. کودکان ترجیح می دهند که از تعریف عملکردی به عنوان جامع ترین سطح پایه برای تعریف واژگان استفاده کنند و به محض ایجاد رشد بیشتر، خواهان این هستند که با اضافه کردن یک توصیف به مقوله مورد نظر در سطوح پیچیده و نیمه پیچیده (ترکیبی نوع اول و دوم)، به تعریف

جدول ۱: پاسخ ها و امتیازات جنبه ی محتوایی تعریف واژه (۳)

مثال	امتیاز	گروه پاسخ
سیب: [حالت خوردن را نشان دهد].	۰	خطا (تعریف غلط، بدون پاسخ ویا استفاده از حرکات بدنی)
سیب: «می خوریمش»	۱	عملکردی (عملکردی نحوه ی استفاده از یک آیتم)
سیب: «گرده، قرمز»	۱	عینی (ترکیب بندی، رنگ، شکل یا موقعیت یک آیتم)
سیب: «پرتقال»	۱	تداعی
سیب: «مثل توپ»	۲	تشبیهی (تشبیه کلمه ای دیگر به آیتم)
سیب: «یک نوع خوراکیه»	۲	مقوله کلی
سیب: «یک میوه است»	۳	مقوله اختصاصی
کتاب: «نوشته»	۳	مترادف
سیب: «یه خوراکیه که میخوریمش»	۴	ترکیبی نوع اول (ترکیبی از دو یا چند پاسخ عملکردی، عینی، تشبیهی، تداعی ویا مقوله کلی)
سیب: «یه میوه است که گرد و شیرینه و می خوریمش»	۵	ترکیبی نوع دوم (استفاده از نام طبقه اختصاصی کلمه +یک ویژگی دیگر)

روش نمونه گیری این پژوهش برای هر دو گروه مورد و شاهد، به صورت در دسترس بوده و شرکت کنندگان کم شنوا از مراکز ی چون مراکز گفتاردرمانی در سطح شهر کرج و نیز شرکت - کنندگان سالم از مهدهای کودک، مراکز پیش دبستانی، مدارس (پایه اول ابتدایی) انتخاب شدند. شرکت کنندگان شامل ۱۰ کودک در سن ۴/۵-۵/۵، ۱۲ کودک در سن ۵/۵-۶/۵ و ۱۵ کودک در سن ۶/۵-۷/۵ سال می باشند. ۱۵ دختر کم شنوا و ۲۲ پسر کم شنوا بودند. معیارهای ورود کودکان کم شنوا به این آزمون شامل: داشتن سن بین ۴/۵ تا ۷/۵ سال، داشتن حداقل یک سال سابقه ی بهره گیری از خدمات گفتاردرمانی و تربیت شنیداری، عدم وجود اختلالات همراه از جمله آسیب ذهنی و اختلالات تاثیر گذار بر رشد زبان، دارا بودن حداقل یک والد شنوا، گذشتن حداقل یک سال از زمان شروع استفاده از وسیله کمک شنیداری (سن شنیداری) و طول جمله بیش از تک کلمه، براساس ارزیابی و تشخیص درمانگر می باشد. معیار ورود کودکان طبیعی نیز شامل: عدم وجود اختلالات همراه از جمله آسیب ذهنی و اختلالات تاثیر گذار بر رشد زبان و همسانی سنی و جنسی با کودکان کم شنوای آزمون شده در نظر گرفته شد. همچنین معیار خروج از آزمون نیز عدم همکاری کودک یا خانواده کودک در اجرای آزمون قرار داده شد.

توجه به این نکته که آسیب شنوایی در کودکان کم شنوا، احتمال وجود تاخیر رشد در شاخه های زبانی و فرازبانی بیشتر می گردد، لذا شناخت مختصات صحیح آسیب و در نهایت برنامه ریزی صحیحی برای ارزیابی و فراهم نمودن مقدمات مناسب در جهت انجام درمان مناسب لازم و ضروری به نظر می رسد. با توجه به آنکه مهارت تعریف واژه از جمله مهارت هایی است که کودکان در سنین مختلف زبان آموزی و نیز پس از این دوره، با آن در ارتباط هستند؛ لزوم بررسی این مهارت در کودکان کم شنوا و مقایسه ی آن با کودکان طبیعی در زمینه ی محتوا، ضروری به نظر می رسد. در این پژوهش قصد داریم به تعیین میزان و نیز مقایسه ی بخش محتوایی مهارت تعریف واژه در کودکان کم شنوای ۴/۵ تا ۷/۵ ساله با همتایان سنی طبیعی خواهیم پرداخت.

روش بررسی

با توجه به اطلاعات حاصل از مقاله ی محمدی و همکاران (۳)، تعداد نمونه های پژوهش طبق فرمول محاسبه گردید و در هر یک از دو گروه کم شنوا و طبیعی، ۳۷ کودک مورد بررسی قرار گرفتند.

$$n = \frac{2(z_{\alpha} + z_{\beta})^2 s^2}{d^2} \quad (\text{فرمول ۱})$$

یافته ها

در ابتدا و قبل از پرداختن به نمرات بدست آمده، باید توزیع نرمال و یا غیر نرمال داده ها مورد بررسی قرار گیرد. از همین رو نرمالیتی داده ها با استفاده از آزمون شاپیرو-ویلک مورد بررسی قرار گرفته و نتایج در جدول ۲ به ثبت رسیده است. با توجه به نتایج آزمون، برای متغیرهای جنبه محتوایی در کودکان کم شنوا و طبیعی و نیز پاسخ های عملکردی کودکان کم شنوا که در آن ها p - مقدار بزرگتر از 0.05 است، جهت تحلیل باید از آزمون تی مستقل استفاده گردد و در بقیه موارد که p - مقدار کوچکتر از 0.05 می باشد، جهت تحلیل باید از آزمون من-ویتنی استفاده گردد. در این بخش، میانگین امتیاز، انحراف معیار و میزان معناداری تفاوت پاسخ ها بین دو گروه کم شنوا و طبیعی در پاسخ های جنبه ی محتوایی مهارت تعریف واژه بدست آمده است. همچنین مقایسه ای نیز میان این پاسخ ها در دو گروه کم شنوا و طبیعی انجام گرفته است. در پاسخ های جنبه محتوایی با توجه به $p < 0.05$ ، دو گروه کم شنوا و طبیعی عملکرد متفاوتی را از خود نشان داده اند و گروه کودکان طبیعی عملکرد بهتری را نشان داده است. در ادامه بررسی و مقایسه ی میانگین درصد، انحراف معیار و معنادار بودن یا نبودن تفاوت زیرپاسخ های جنبه ی محتوایی، در دو گروه آزمودنی کودکان کم شنوا و طبیعی خواهیم پرداخت.

در بخش پاسخ های محتوایی، با توجه به نتایج بدست آمده از جدول ۳، پاسخ های عملکردی بالاترین میانگین در میان پاسخ ها را هم در گروه کم شنوا و هم در گروه طبیعی به خود اختصاص داده است. در گروه پاسخ های تشبیهی، مقوله کلی و مترادف هیچ پاسخی در دو گروه داده نشده بود. در گروه کم شنوا میانگین پاسخ های مقوله اختصاصی و در گروه طبیعی نیز گروه پاسخ های تداعی، پایین ترین مقدار را به خود اختصاص داده است. همچنین در پاسخ های خطا، کودکان کم شنوا امتیاز بالاتری را کسب نموده اند، که این نشان می دهد که کودکان طبیعی عملکرد بهتر و کم خطاتری نسبت به کودکان کم شنوا داشته اند. در پاسخ های عملکردی کودکان طبیعی عملکرد بهتری را از خود نشان داده اند؛ با این حال در گروه پاسخ های عینی کودکان کم شنوا عملکرد بهتری داشته اند. در سایر

آزمون استفاده شده در این پژوهش، آزمون تعریف واژه می باشد که در سال ۱۳۸۸ توسط محمدی و همکاران (۳) طراحی شده است و شامل ۱۴ واژه از هفت مقوله وسیله غذاخوری، حیوانات، حمل و نقل، اعضای بدن، شغل و سمت، میوه و مکان می باشد. واژه های این آزمون شامل سیب، انار، مدرسه، مسجد، قاشق، لیوان، کلاغ، اسب، قطار، هواپیما، دست، پا، معلم و دکتر می باشد. این تکلیف برای مقاطع اول تا سوم ابتدایی ساخته شده است. سپس در سال ۱۳۹۲ ملکیان و همکاران (۷) اعتبار و پایایی این آزمون برای رده ی سنی $7/5 - 4/5$ سال را بدست آورده و تایید کردند.

شیوه ی امتیاز دهی این آزمون از مطالعه *Marinellie Johnson J و S* (۴) اقتباس شده است. به این صورت که در جنبه ی محتوایی تعریف واژه بر اساس پاسخ کودک و اجزای موجود در آن پاسخ تحلیل ها صورت گرفته و امتیازات به هر بخش تعلق می گیرد. به تعاریف داده شده از ۰-۵ نمره داده می شود. هرچه پاسخ کودک پیچیده تر بوده و از جزئیات سطح بالاتری در تعریف استفاده نماید، امتیاز بالاتری می گیرد و بالعکس. به طور مثال اگر کودک از نام سرطبقه در تعاریفش استفاده نماید، پاسخ او امتیاز بالاتری را خواهد گرفت و اگر در تعریف فقط از بیان ویژگی های ظاهری اشیا استفاده نماید، امتیاز کمتری را خواهد گرفت. با توجه به آنکه تعداد سوالات ۱۴ تا بود و هر سوال حداکثر امتیاز ۵ می گرفت، حداکثر نمره ی کسب شده در بخش محتوایی توسط کودک امتیاز ۷۰ بود (۴).

همچنین جهت بررسی میزان همبستگی بین نمرات دو ارزیاب، ۴ نفر (۱۰٪) نمونه از میان نمونه های کم شنوا انتخاب شده و توسط ارزیاب دوم نمره گذاری مجدد صورت گرفت. توصیف نمونه ی مورد بررسی در هر گروه با استفاده از شاخص های آماری میانگین و انحراف معیار و تعداد و درصد در نرم افزار اسپس پی اس اس نسخه ۲۲ انجام گرفت. برای بررسی نرمال بودن توزیع متغیرها از آزمون شاپیرو-ویلک استفاده شده است، در صورتی که توزیع متغیرها به تفکیک دو گروه نرمال باشد، از روش پارامتری آزمون تی مستقل و در غیر این صورت از آزمون ناپارامتری من-ویتنی استفاده می شود. در همه آزمون ها سطح معنی داری برابر ۵ درصد در نظر گرفته شده است.

¹ Shapiro-wilk Test

جدول ۲: پیروی پاسخ‌های محتوایی از توزیع نرمال

متغیرها	p - مقدار	
	کم شنوا	طبیعی
پاسخ‌های جنبه محتوایی*	۰/۴۷۶	۰/۶۶۹
خطا	<۰/۰۰۱	<۰/۰۰۱
عملکردی*	۰/۱۹۱	۰/۰۱۲
عینی	<۰/۰۰۱	<۰/۰۰۱
تداعی	<۰/۰۰۱	<۰/۰۰۱
مقوله خاص	<۰/۰۰۱	<۰/۰۰۱
ترکیبی نوع ۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۴
ترکیبی نوع ۲	<۰/۰۰۱	<۰/۰۰۱

*: معناداری را نشان می‌دهد. سطح معناداری $p < 0.05$

جدول ۳: مقایسه میانگین درصد پاسخ‌های جنبه محتوایی دو گروه آزمودنی طبیعی و کم شنوا

پاسخ‌ها	کم شنوا		طبیعی		p-مقدار	p-مقدار آزمون لوین
	میانگین $\pm$ انحراف معیار	حداقل	حداکثر	میانگین $\pm$ انحراف معیار		
خطا	۲۵/۴۷ $\pm$ ۳۰/۳۲	۰	۹۲/۸۵	۴/۶۳ $\pm$ ۱۲/۰۴	<۰/۰۰۱	<۰/۰۰۱
عملکردی	۲۹/۹۳ $\pm$ ۱۹/۹۷	۰	۷۸/۵۷	۵۰/۸۰ $\pm$ ۱۶/۲۲	۰/۱۸۸	<۰/۰۰۱
عینی	۹/۰۷ $\pm$ ۱۰/۰۴	۰	۳۵/۷۱	۶/۹۴ $\pm$ ۸/۱۵	۰/۱۹۱	۰/۳۲۲
تداعی	۸/۶۸ $\pm$ ۹/۳۹	۰	۳۵/۷۱	۱/۷۳ $\pm$ ۴/۲۵	<۰/۰۰۱	<۰/۰۰۱
مقوله اختصاصی	۰/۵۷ $\pm$ ۲/۵۹	۰	۱۴/۲۸	۱/۹۲ $\pm$ ۴/۹۴	۰/۰۰۴	۰/۱۴۷
ترکیبی نوع ۱	۱۷/۳۷ $\pm$ ۱۴/۴۳	۰	۴۲/۸۵	۱۶/۷۹ $\pm$ ۱۱/۱۹	۰/۰۲۳	۰/۸۴۷
ترکیبی نوع ۲	۸/۱۰ $\pm$ ۱۲/۳۸	۰	۵۰	۱۴/۸۶ $\pm$ ۱۶	۰/۰۰۵	۰/۰۴۶

سطح معناداری $p < 0.05$

به دست آمده برای بخش محتوایی برای همه‌ی موارد بسیار قوی می‌باشد (۱۵).

بحث و نتیجه‌گیری

این مطالعه با هدف مقایسه ی جنبه ی محتوایی مهارت تعریف واژه کودکان کم‌شنوای ۴/۵ تا ۷/۵ ساله با همتایان سنی طبیعی در شهر کرج به انجام رسید. این مطالعه مشخص نمود که کودکان کم شنوای استفاده کننده از سمعک و کاشت حلزون، در بخش محتوا عملکرد پایین‌تری در مهارت تعریف واژه نسبت به کودکان طبیعی داشته‌اند.

پاسخ‌ها میانگین‌ها تفاوت معناداری را نشان نمی‌دهند و در این پاسخ‌ها دو گروه کم شنوا و طبیعی عملکرد یکسانی دارند.

جهت بررسی، مقایسه و تحلیل میزان همبستگی بین نمرات دو ارزیاب، از ضریب همبستگی خطی اسپیرمن استفاده گردید. با توجه به نتایج جدول ۴، آزمون ضریب همبستگی خطی اسپیرمن نشان داد که بین نمرات داده شده به چهار مورد بررسی شده توسط دو ارزیاب، در بخش محتوایی در همه‌ی موارد همبستگی وجود دارد و جهت رابطه بین نمرات دو ارزیاب مثبت است. شدت همبستگی

جدول ۴: ضریب همبستگی خطی اسپیرمن

بین نمرات دو ارزیاب		
بخش محتوایی	ضریب همبستگی	مقدار p
نمونه ها	۱/۰۰	<۰/۰۰۱
مورد ۱	۰/۹۰۹	<۰/۰۰۱
مورد ۲	۰/۹۹۸	<۰/۰۰۱
مورد ۳	۰/۸۲۶	<۰/۰۰۱
مورد ۴		

سطح معناداری $p < 0/05$

پاسخ های تداعی، گروه کودکان کم شنوا عملکرد بهتری را نشان داده اند، می توان برداشت نمود که این عملکرد ناشی از توانایی ضعیف کودکان کم شنوا در ساخت جمله ی مناسب جهت توضیح و تعریف واژگان و نیز اکتفا به گفتن کلمه و واژه ی تداعی شده در ذهن باشد.

یکی از موارد قابل بررسی در نتایج بدست آمده، بالا بودن مقادیر انحراف معیار در برخی از زیربخش های جنبه ی محتوایی در این بررسی می باشد که نتایج آن با سایر کارهای مشابه همسو نبوده و تفاوتی را نشان می دهد (۷، ۵، ۳). مقادیر حاصله که فاصله ی زیادی را از میانگین نشان می دهند، می تواند ناشی از میزان متفاوت مهارت تعریف واژه، در رنج سنی مورد بررسی دانست و با توجه به حیاتی بودن این سنین در جهت رشد این مهارت، می توان شاهد آن بود که در سنین نزدیک به مدرسه و آغاز مدرسه، رشد چشمگیری در رشد این مهارت ایجاد خواهد شد و این امر خود باعث بالا رفتن ناگهانی میانگین و ایجاد تفاوت بسیار زیاد در این کودکان با کودکان سنین پایین تر خواهد شد. با توجه به فاحش تر بودن این تفاوت در کودکان کم شنوا، یکی دیگر از دلایل این امر ناشی از تفاوت بسیار زیاد در توانایی ها و مهارت های زبانی کودکان کم شنوا می باشد، که احتمالاً به دلیل یکسان نبودن میزان و سطح کیفی آموزش ها برای این کودکان است.

با وجود نتیجه ی کسب شده از این کار پژوهشی، لزوم تدوین برنامه ی مدونی در جهت آموزش مهارت تعریف واژه در کودکان کم شنوا به نظر می رسد، همچنین اهمیت تقویت و آموزش این مهارت قبل از ورود به سن مدرسه و حتی در سنین ابتدایی اکتساب زبان مشخص می گردد.

با توجه به نتایج بدست آمده از این مطالعه پیرامون مهارت تعریف واژه، میانگین امتیاز جنبه ی محتوایی پاسخ ها در دو گروه مورد بررسی، تفاوت معنی داری دارند. به این ترتیب که میانگین امتیاز جنبه ی محتوایی در کودکان طبیعی نسبت به کودکان کم شنوا به طور معناداری بالاتر است. اما در بررسی زیربخش های جنبه ی محتوایی این مهارت، با توجه به آن که در پاسخ های ارائه شده توسط کودکان، می توان خطاهای بیشتری را در میان پاسخ های کودکان کم شنوا یافت؛ این نتیجه به دست می آید که، این تفاوت ایجاد شده میان گروه طبیعی و گروه دارای اختلال، احتمالاً به علت کاهش گنجینه ی واژگانی و نیز تحت تاثیر قرار گرفتن همه ی ابعاد زبانی در آسیب شنوایی می باشد، که از جمله ی این ابعاد می توان به استفاده ی بیش از حد از الگوهای کلیشه ای خاص و ایجاد تاخیر در رشد کودکان کم شنوا در پاسخ های قابل پیش بینی اشاره نمود (۱۶).

همچنین میانگین جنبه ی پاسخ های عملکردی در دو گروه تفاوت معنی داری را نشان می دهند، به این ترتیب که میانگین پاسخ های عملکردی، در کودکان طبیعی به طور معناداری بالاتر از کودکان کم شنوا است. به نظر می رسد که پاسخ های عملکردی به دلیل استفاده از مفاهیم عینی و عملکردی، که در قالب یک توصیف ساده ارائه می گردد، بیشترین کاربرد را برای همه ی افراد صرف نظر از میزان رشد زبان در آن ها داشته باشد (۸). با توجه به نتایج بدست آمده از سایر کارهای تحقیقاتی مشابه و تایید بالاتر بودن مهارت های ادراک شنیداری، مهارت های ارتباط اجتماعی و نیز مهارت های زبانی در کودکان طبیعی در مقایسه با کودکان دارای اختلالات زبانی، همسو بودن و تایید نتایج بدست آمده از این کار پژوهشی قابل برداشت است (۱۶، ۱۴، ۸، ۴). با توجه به آنکه در میانگین جنبه ی

سپاسگزاری

این پژوهش با کد اخلاقی IR.USWR.REC.1396.179 از سوی کمیته اخلاق دانشجویی، مورد تایید قرار گرفت. در انتها از همه ی افراد و مراکزی که در انجام این پروژه تحقیقاتی ما را یاری نمودند؛ از جمله مرکز توانبخشی مادر و کودک کم شنوای آوا، دبستان المهدی و دبستان اطهر و... کمال سپاس و قدردانی را داریم.

منابع

1. Vameghi R, Darouie A, Joulaie M, Malayeri S, et al. Early intervention in hearing impairment. 2nd ed. 2017;1. [Persian]
2. Baradaranfar M, Mollasadeghi A, Jafari Z. Prevalence of Hearing disorders in 3-6 year old Children of Kindergartens in Yazd City. JSSU 2009; 16 (5): 20-25. [Persian]
3. Mohammadi M, Nilipoor R, Shirazi TS, Rahgozar M. semantic differences of definitional skills between Persian speaking children with specific language impairment and normal language developing children. Journal of rehabilitation 2011; 12(2): 48-55. [Persian]
4. Marinellie S, Johnson J. Definitional skill in school-age children with specific language impairment. Journal of Communication Disorders 2002; 35(3): 241-259.
5. Ahadi H. Comparison of word definition skills between children with specific language impairment and normal children in bilinguals. Journal of rehabilitation modern 2016; 9(S1): 150-160. [Persian]
6. Ghaemi H, Vafaeian A, Chahkandi A, Sobhani Rad D, et al. The comparative study of comprehension and expression of passive verbs in children with hearing loss with cochlear implant and normal children. Journal of Pharmaceutical Sciences and Research 2014; 2(2): 13-19. [Persian]
7. Malekian M, Shirazi TS, Zarifian T, Rezasoltani P. Review and comparison of content growth in word definition of Persian speaking children with 4.5 to 7.5 years of age. Auditory and Vestibular Research 2014; 23(4): 21-30. [Persian]
8. Golpoor L, Nilipoor R, Roushan B. Tahlil moqayeseie barkhi sakhtarhayeh sarfi-nahvie goftare kudakane kamshenavaye shaded- amiqe dar hale amuzesh ba kudakane adiyeh 4-5 saleye farsie zaban. Bimonthly audiology 2006(5); 15(2): 23-29. [Persian]
9. Movallali G. Aya kamshenavayie yektarafe mitavanad maluliyatia dar yadgiri bashad. Bimonthly audiology 2013; 8(1,2): 5-34. [Persian]

10. Rabiee A, Shafiei B, Modaresi. Effects of hearing loss on the understanding of synonym words in fifth graders. *Journal of Research in Rehabilitation Sciences* 2012; 7(4) :455-462. [Persian]
11. Rabiye A. Barresiye janbeye manashenasiye zaban dar danesh amuzane addi kamshenavaye talfiqi va baqcheban. *auditory and vesitibular research* 2012; 38(21): 58-65. [Persian]
12. Nippold MA. Word definition in adolescents as a function of reading proficiency: a research note. *Language Speech and Hearing Services in Schools* 2017; 48(2): 1-7.
13. Mohammadi M. Comparison of Definitional skills between Persian speaking children with specific language impairment and their age matched normal language developing children. [Thesis]. Univ.of social welfare and rehabilitation sciences, 2009.
14. Rabiee A, Ghorbani A. Evaluation of semantic aspect of language in students of ordinary integrated and special Bimonthly *Audiology-Tehran University of Medical Sciences* 2012; 21(2):57-65. [Persian]
15. Karimi R. *Rahnamaye asane tahlile Amari ba spss: Hengam Publishers: First Edition, 2015.* [Persian]
16. Mollayi M, Jahangiri N, Tayaraniniknejad H. Roshde maharat haye ertebati dar kudakane kamshenavayi ke az poroteze samak ya kashte halazun estefade mikonand. 6th International Congress of Child and Adolescent Psychiatry, 2013. [Persian]